

— A német Gesellschaft für Verbreitung von Volksbildung október elején tartotta 36. nagygyűlését Nürnbergben. Carolath Henrik herceg volt az elnök. A sok üdvözlés után a főtitkár terjesztette elő az évi jelentést, amely szerint 4800 kisebb-nagyobb testület tartozik annak körébe. Főtevékenységét népkönyvtárak alapítása képezte évek óta; az általa alapított könyvtáraknak nemcsak ingyen ad könyveket, hanem $\frac{2}{3}$ bolti áron is. Azért az elnökség valóságos könyvkereskedést tart fenn. 1901-ben meghonosította a vándorkönyvtárakat; az utolsó évben 632 ily könyvtár volt forgalomban 30,194 kötettel. Ez a vidék jövő könyvtára, mert a legnagyobb takarékoságot a legnagyobb szolgálatképességgel egyesíti. A vándorkönyvtárakon kívül az évben 288 állandó könyvtárt nyitott 14,883 kötettel és 3271 létező könyvtárt 44,543 kötettel segélyezett. 1892 óta a társaság közel 15,000 könyvtárban 444,000 kötetet helyezett el. (Megemlíjtük itt, hogy e sok könyv nagy része ajándék. A társaság lapja havonként néhány ezer ajándékkönyvet sorol fel és mond értük köszönetet az adományozóknak. Nálunk néhány száz kötetet is alig képesek összegyűjteni az ezzel foglalkozó egyesületek!) Sőt továbbképző- és népiskoláknak, egyes tanulóknak, munkásoknak is adott a társaság ingyen könyveket, füzeteket, taneszközöket. A társaság kezelési nyomtatványokkal is ellátta a könyvtárakat; adott ki könyvjegyzékeket is. Vanak különböző alapítványai, amelyekből könyveket, népszerű füzeteket adnak ki, pl. Hogyan tarthatjuk fenn egészségünket és kerestet-képességünket. Van külön lapja, a *Volksbildung*, mely havonként kétszer jelenik meg. Óriási tevékenységet fejt ki az előadások rendezésében; felvilágosítást ad népestélyekről, szónokokról, előadókról, népkönyvtárak összeállításáról, vetítő képekről, színházi eszközökről stb. Tagjainak száma 9006. Évi bevétele 182,072 M., Kiadása 169,059 M.

A jelentés után dr. Geyer (Nürnberg) a *Délnémetországi önkénytes művelődés ügyéről*, dr. Sieper, egyetemi tanár *A művészet- és népnevelésről* beszélt. S minket főképp az utóbbi érdekel. Először is arra a kérdésre felel: Hogyan kell a népnevelést szervezni, hogy az igazi művészet útját előkészítse? Minthogy a művészet felvirágozásának előfeltétele az egész, osztatlan, egyszóval: összhangzóan fejlődött ember, ennél fogva az iskola és nevelés feladata, hogy ilyen embert képezzen. A mostani iskolai nevelés pedig nem felel meg e feladatnak, mert egyoldalúan csak az elmét képezik, összes működésük majdnem kizárólag abban áll, hogy oktatnak. Néha szólnak ugyan kedélyképzésről is, de a gyermeknek kedélyéletére való közvetlen hatást többé-kevésbé elhanyagolják. Holott épen ez volna a legfontosabb. Nem is annyira a tanárok vagy tanítók személyében van a hiba, mint inkább abban a rendszerben, melyet a tanítóképzésben követ-

nek. A felsőbb iskolákban ugyanis a tanítóképzés kizárólag szaktudományi természetű; a pszichológiai kiképzés hiányzik, holott ennek kellene munkája alapját képezni. A tanítóképzés programjában sokkal nagyobb tért kell juttatni az eddiginél az irodalom és zene remekeink; de a képzőművészetek műveit sem szabad figyelmen kívül hagyni. A tanárjelöltek szaktudománybeli munkáját is kevesbíteni kell, hogy legyen idejük magukat művelt emberré képezni. Nemcsak az iskola helyiségeit kell méltóképen alakítani és felékesíteni, hanem magát a gyermeket vezessük a természetbe, hogy látni és gondolkozni tanuljon; igyekezzünk nekik alkalmat adni a műrecek élvezetére és hogy költészet, képek, zene és ének által a szép iránti érzékét táplálja. A nevelés kötelessége az is, mondta Ruskinnal, hogy az erényeket, elsősorban tisztelget és részvétet, gyakorlás által erősítsük. Azt is helyes, hogy a főiskolák ifjúságát a szociális munkába is bevonjuk. A tanulók egymás közt is gyakorolhatják az erkölcsöket, a jellemképzést. A tanulók egymás közt soha se vétsenek az igazságosság, jog és nagylelkűség ellen. *Érzéseinket* pedig az iskola egyáltalán nem vagy hiányosan gyakorolja. Szerinte még a testgyakorlást is oly módon kell üzni, hogy megfeleljen a teljes harmonikus képzésnek. Az oktatásban pedig *productiv* és nem *receptiv* munkát ajánl. Sok iskolában és életben is, ha alkalmunk van, ne műtörténelmi oktatást adjunk, hanem tegyük lehetővé valódi műrecek szemléletét.

A második napon *Fürth* városában folytatták a nagygyűlést ugyancsak *Carolath* herceg elnöklésével. Az üdvözlő beszédek után dr. *Pohlmeyer* (Berlin) tartott előadást az *északnémetországi önkéntes művelődésügyről*, amelynek keretében bőven ismertette Berlin intézményeit, ú. m. az *állami és egyetemi könyvtárakat* s a városi kezelésben levő *könyvtárakat*, amelyek kizárólag a népművelés szolgálatában állnak. A sokféle előadó intézmények közül említette a *Humboldt-akadémiát*, ezt néhány testület s a város is segízezi; e téren legtöbbet tesz. Van egy *Népmulatságokat rendező egyesülete* is, mely vegyes estélyeket rendez a nép számára a zene, szavalat és művészet köréből vett darabokkal. Ennek kezdeményezésére rendez a *Schiller-színház* több év óta *költő és zeneművész-estéket*. Nevezetes intézmény náluk az *egyetemi hallgatók tanfolyamai*, amelyeket diákok tartanak a munkások számára igen szép sikerrel. A munkások szellemi emelésén dolgozik a *Munkás jóléti-intézmény* központja is. Van továbbá Berlinben is *Szabad iskola*, s ehhez hasonló szervezet a *Lessing-főiskola*, a *Népszerű főiskolai tanfolyamok egyesülete* és egy egész sorozata a kerületi egyesületeknek, a melyek mind a népművelés terén munkálkodnak.

Ezután dr. *Forsterné* felolvasása következett: A szabad művelődésügy s a munkásnő. Végül: dr. *Koepfen* a népies *Művészetékről s azok gyakorlati rendezéséről* szolt. Az utóbbi mindenekelőtt azt bizonyította be, hogy ily estékre nagy szükség van, mert e téren a tájékozatlanság igen nagy, az izléstelenség pedig általános. Az előadásokat mindenkor szakértő tartja, mert csak az tud a meleg érdeklődés, lelkesültség és meggyőződés igaz hangján szólni. Amiről jó képünk nincs, arról ne is szóljunk. Főképen az összehasonlító módszert ajánlja, ha valamely művészi alkotást ki akarunk emelni.

Majd a választások következtek, a nagygyűlés befejezése, este díszelőadás a színházban stb.

Gy. B.

IRODALOM.

Pädagogische Vorträge über die Hebung der geistigen Tätigkeit durch den Unterricht. Von Dr. O. Willmann, 4. kiadás (Leipzig, Gräbner 1905. XIV + 144. lap.)

Az egyéb művei után is előnyösen ismert szerző, a Herbart iskolának híve, itt alapos, de egyúttal modern szellemben tárgyalja a tanításnak néhány felette időszerű s már-már feledésbe ment fejezetét. Ezek az immár negyedik bővített és javított kiadásban előttünk fekvő értekezések vagy 40 év előtt keletkeztek, amikor szerzőjük a lipcei «Erziehungschule-ban első ízben tartott ú. n. szülői értekezleteket (Schulabende). Mind tárgyuk, mind a feldolgozás módja szerint azonban én, legalább úgy találom, nem csupán a művelt szülőknek vannak szánva, hanem még inkább a művelődő tanférfinak. Előszavában Willmann azt a tételt is vitatja, hogy a neveléstudomány egy lévéen, helytelen és káros az elemi és a középfokú iskolák pedagógiájának szembeállítására és megkülönböztetésére. Bevezető előadásának elején szová teszi a család és iskola viszonyát s csakis mindkettőnek állandó és összhangzó együttműködésétől vár eredményt. Majd azt fejtegeti, hogy a tanításban még a legkisebb lépésnél is arra kell törekedni, hogy a közölt ismereteket az érdeklődés révén a tanuló szellemi tulajdonába vigyük át (jeder Schritt ein Ziel), s a különböző tantárgyakon megmutatja, hogy miként érhetni el azt, hogy a tanuló ismeretei gyarapodásának állandóan tudatában legyen és örvendjen is.

A többi előadások tárgyai a következők: népmesék és Robinson; mint a nevelőoktatás anyaga; a tanítás és a növendék saját tapasztalata; a tananyag kapcsolata és a különböző tantárgyaknak összekötése egymás között; a műveltség megszerzésének szubjektív és ob-